

Festîvalê Munzurî yê Diwêsine 26-29 Temmuze de

Festîvalê Tebîetî yê Munzurî yê Duwêsine ke hetê Şaredariya Mamekiye ra organîze beno, mîyanê rojanê 26-29 temmuze 2012 de virazîyeno. Festîval de, sey serranê verênan programê muzîkî, panelî û aktivîteyê bînî yê kulturî estê.

Festîval roja 26 temuze 2011 de salona belediya de bi aker-dişê pêşangeyê karîkaturanê

Zulfikar Takî yê ke zindanê Dî-yarbekirî ser o viraştê dest pê-keno. Eynî roje saete 18.30 de panelê bi sernameyê "Îtîqadê Dêrsimî û Cemxaneyî" de Alî Kenanoglu, Munzur Çem û Ugur Yeşiltepe qisey kenê.

Roja diyine de panelê bi sernameyê "Problemê Aktuelî yê Dêrsimî" de problemê Dêrsimî munaqese benê.

Panelê roja 28 temmuze 2012 de zî panelê bi sernameyê "Meselaya Kurdistan" de Selahe-dîn Demirtaş û Erdogan Aydın do problemanê aktuelan yê sî-yasetî munaqese bikerê.

Panelê roja peyêne zî der-heqê tertele-yê Dêrsimî yê 1938î de yo. Panelan ra teber zî her roje tayê aktivîteyê muzîkî û folklorî do bêrê îcrakerdiş.

rojnameyo kulturî yo 15 roje NEWPEL

16-31 Temmuze (Temmuz) 2012

Hûmare: 33

Vaya / Fiyat: 1 TL

Muzîkê Kirmanckî de
Vengêko Newe: ROŞNA 2

Konferansê Kirdkî Çewlîg de Viraziya

Konferansê kirdkî ke hetê TZP-Kurdî ra organîze bi, rojanê 30 hezî-rane-01 temmuze 2012 de Çewlîg de salonêkê veyveyî de viraziya.

Konferansê Kirmanckî di rojî dewam kerd. Destpêk de parlementerê Çewlîgî Îdrîs Baluken, parlementerê Mûsî Demir Çelik û serekê TZP-Kurdî Mehmed Şahîni qisey kerd. Dima dest bi ronîştîşanê panelan bi. Panelê verêni de Mehmed Şahîni, Nûredîn Celalî û Xeyredîn Altunî qisey kerd, Muzafer Uzdemiirî zî panel îdare kerd. Ronîştîşê diyin de Qemer Erdoxanî panel îdare kerd, Sebahadîn Gultekîn, Roşan Lezgîn û Ehmedê Bira zî panelsîti bî. Ronîştîşê hîrêyin de Suleyman Yilmaz moderator, J. Îhsan Espar, Mehmed S. Kaya û Munzur Çem zî qiseykerdox bî. La seba ke Munzur Çem nêamebi, Deniz Gunduzî nuştêyê ey wend. Ronîştîşê çarin de Mehmed Nêsite moderator, Sebahadîn Gultekîn, Malmîsanij û Deniz Gunduz panelsîti bî.

Roja diyine, ronîştîşê yewin de ancî Sebahadîn Gultekîn û Haydar Diljen qiseykerdox bî. No ronîştîş Ayşe Navruz îdare kerd. M. Selîm Uzun zî panelsîst bi la seba ke mazeretê xo estbi nêamebi. Ronîştîşê diyin yê roja diyine de Mehmed Baytekîn, Mehmed Nêsite û Seyîdxan Kurij panelsîstî bî, Zana Farqînî zî panel îdare kerd. Ronîştî-

tişê hela şanî yê roja diyine de reyna Sebahadîn Gultekîn, Malmîsanij û Deniz Gunduz panelsîti, S. Okay zî moderator bi. Deniz Gunduzî heqê nê qiseykerdişê xo da Malmîsanijî ke derheqê xeletîyanê nuştîşê kirdkî de bineyna îzehet bido. Çünke seba ke nê peynîyan de nameyê "xebata grammerî" ser o gramatikê kirdkî yeno xeripnayene coka konferans de hîna zaf qaydeyê grammerê kirdkî munaqese biyî.

Konferans şarî rê akerde bi la hîna zaf kesê ke cayanê cîya-cîyayan ra sey meyman amebî wesênayîş beşdar biyî.

Çewlîg de na reya pancin a ke konferans û panelê safî bi kirdkî organîze benê. Reya verêne roja 27.05.2006 de hetê Navenda Çanda Çewlîgî ra yew panel, reya diyine roja 12.04.2009 de hetê komela Bîn-Derî ra yew konferans, reya hîrêyine roja 02.04.2011 de hetê Nubihar û Vateyî ra yew konferans û reya çarine zî roja 07.04.2012 de hetê Bîn-Derî û Firat-Derî ra yew konferans amebi organîze kerdene.

Na gamêka muhîm a ke TZP-Kurdî eleqe nişanê kirdkî dana û reya verêne aktivîteyêka winasî organîze kena.

Kirmanckî de Tezê Masterî

T. C.
QISMÊ ZIWAN Û KULTURÊ KURDAN
YÊ ENSTÎTUYA ZIWANANÊ KE TIRKÎYA DE CIWÏYENÊ
YA UNÏVERSÎTEYA ARTUKLU YA MÊRDÏNÎ

TEZÊ MASTERÎ

FOLKLORÊ KIRMANCAN
(ZAZAYAN / KIRDAN / DIMILÏYAN)
SER O CIGÊRAYÎŞÊ

Nadire Guntaş ALDATMAZ
10711014

Şewirmend: Prof. Dr. Kadri YILDIRIM
Mêrdin, Hezîrane 2012

Vîst wendekaranê tewr verênan yê lîsansê berzî yê Enstîtuya Ziwananê ke Tirkîya de Ciwîyenê ya Unîversîteya Artuklu ya Mêrdînî ke qismê Ziwan û Edebîyatê Kurdkî de dest bi perwerdeyê masterî kerdbî ra nuştuxa ma Nadîre Guntaş Aldatmaz verê hemîne tezê xo tamam kerd û teslîmê unîversîte kerd.

Tezê masterî yê Nadîre Guntaş Aldatmazê folklorê kirmancan ser o yo. Nadîre, tezê xo de verî derheqê folklorî de dergûdila melumat dana dima folklorê kirmancan ra gelek nimûneyan pêşkêş kena. Sehaya xebata aye Dêrsim, Licê û Sêwêreg ê. Nadîre nê her hîrê sehayan de goreyê hêzê xo ra gelek eserê folklorîkî yê kirmancan arê dayê û dayê têver.

Vîst wendekaranê tewr verênan yê masterî ra heştês kurmancî didi zî kirmancî bî. Wendekaranê kirmancan ra yewe Nadîre Guntaş Aldatmaz yew zî Ehmed Kirkan o.

EDİTORÎ RA

Roşan LEZGİN

Mi rê seke yarî bo la ma resayî hûmara hîris û hîrine ya Newepelî. Belkî zafê wendoxanê ma rê yan zî zafê şarê ma rê karêko basît aseno. La rastîye na ya ke ma bi gelek zehmetî resayî na merhele. Helbet tayê embazanê delalan hertim piştgîriya ma kerde, goreyê qewetê xo ra destek da ma. Ma hûmaranê xo yê verênan de behsê înan kerdo. Ancî ma hemîne rê sipas kenê.

Vanê çar mîlyonî nufusê kirdan (kirmanc, dimilî, zaza) esto. La miyanê nê nufusî de, eke merdim vetişê yew rojnameyî de hende zehmetî bianco, herhal uca yew muşkileyo cidî esto.

Qestê mi muşkile ra no yo. Ansîklopediyê *Ethnologue* ke rewşa 6900 ziwananê dinya katalog keno, derheqê sedemanê vîndîbiyayîşê ziwane de gelek çîyan vano. Nînan ra yew no yo: "Hîsê mîlî û vera ziwane xo de eleqeyê qîseykerdoxan." Yanî

eke mîletêk de hîsê mîlî zeîfî bê û vera ziwane xo de wayîrê helwêstêka pozîtîfe nêbo, eleqeyo ke hewce keno nîşanê ziwane xo nêdo, o ziwane miyan ra darîyeno we, vîndî beno.

Helbet serranê hewtayan ra nat nesrê kirdkî nusîyeno. Ancî gelek kovaran de zî kirdkî nusîyaya. La taybetîyê Newepelî no yo ke kirdkî sey ziwane xeberan şuxulna. Ma bîngê ziwane xo ser o, bi ûsulêko îlmî game bi game kirdkî aver berde. Yanî, warê rojnamegerîye de kirdkî senî yena şuxulnayîş, ma no ware de mesefeyêko muhîm girewt. Çîyo tewr muhîm, hetanî ewro kesî şuxulnayîşê ziwane de ma rê îtiraz nêkerdo. Tam tersê naye, ma hertim reaksiyonê pozîtîfî girewtî. Yanî ma vanê, neke zerar karê ma resayo ziwane ma.

Ma bi na xebata xo ya mute-wazî, bitaybetî hetê averşîyayîşê kulturê wendiş û nuştîşî de zî mesafeyêko muhîm girewt. Gelek kesan Newepelî reyde dest bi wendiş û nuştîşê kirdkî kerd. Ez nêzana nimûneyêko winasî cîhan de esto yan ney la 32 hûmaranê Newepelî de 102 kesan nuştî. Nînan ra 75 kesan reya verêne Newepel de dest bi nuştîş kerd. Nê 75 kesan ra qismêko muhîm êdî daîmî nusênê.

Xora hedefê ma zî no bî ke ma kadroyanê kirdkî vejîn meydan.

Hetanî nika nê kesan Newepel de nuştî:

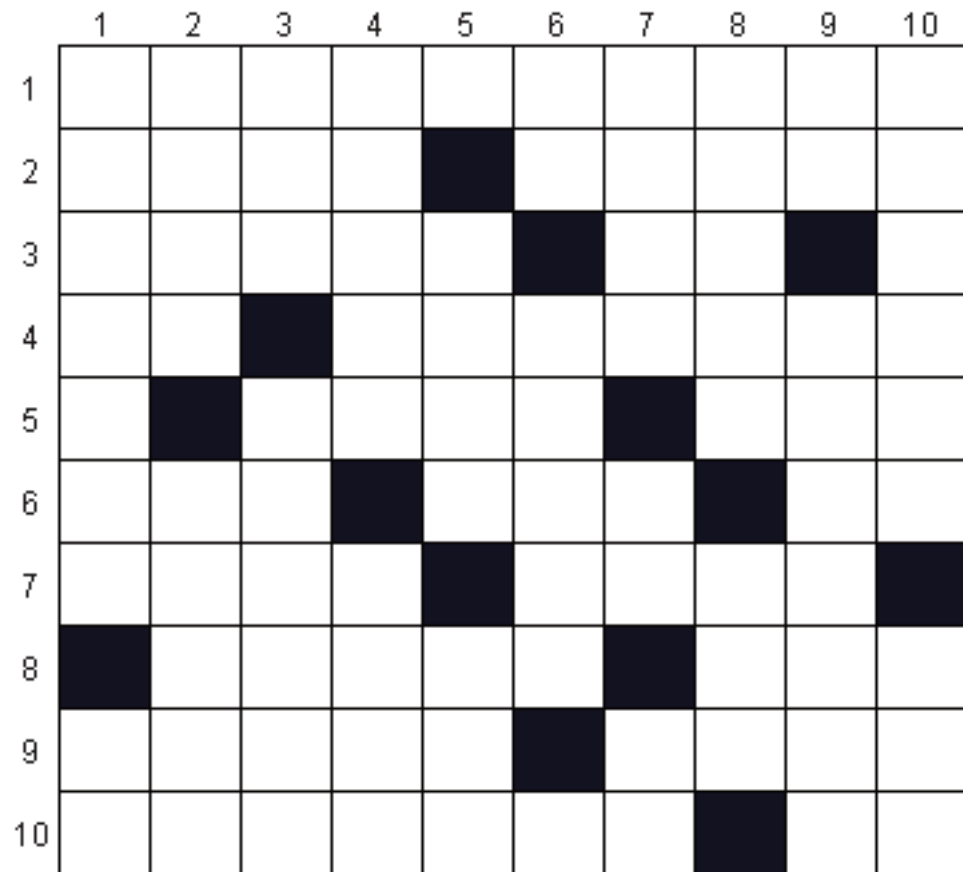
Adir Dêrsimij, **Adir Tilistone**, Alî Aydin Çîçek, **Alî Beytaş**, Ayhan Sarigol, **Bawer Xebat**, Bedrîye Topaç, **Berxwedan Pîranij**, Bîlal Zîlan, **Burçin Asna**, C. Zerduş Pîranij, **Cemal Azij**, Cemil Robar, **Ciwan Sutpak**, Deniz Dilar Pîrejmanij, **Dilo Bargiran**, Dîyadîn Şewsipî, **Doxan Karasu**, Doxan Munzuroglu, **Duzgun Axdat**, Edalet Işıktaş, **Ednan Bermazî**, Ehmed Kirkan, **Ehmedê Dirihî**, Elîyê Qasimûn, **Emîne Guzel**, Enwer Yilmaz, **Erdal Demir**, Esad Namdar, **Esra Altun**, Ezîz Derdan, **Ferat Roşna**, Ferîde Sêwrekij, **Gursel Bîngol**, Haqan Yaşar, **Hesê Belê**, Hesên Alkiş, **Hesên Çakir**, Hesên Fehmî Kara, **Hesenî Giran**, Huseyîn Çakan, **Huseyîn Karakaş**, İbrahim Bîngol, **İdrîs Yazar**, İlyas Gîzlîgol, **İrfan Kaya**, İrfan Sîmserkîsij, **İsmail Guven**, J. İhsan Espar, **Lezgîn Gozen**, M. Arif Ayçiçek, **M. Sebrî Akgonul**, Mahîr Dogan, **Malmîsanij**, Mehmed Seyîtalîoglu, **Mehmed Yergîn**, Mehmûd Oktar, **Mela Eyub Kizilaxacî**, Menaf Mutlu, **Meqsed Muqrîyanî**, Mistefa

Gomayij, **Mistefa Karadagli**, Mistefa Şahîn, **Mucahîd Baran**, Mujdat Gîzlîgol, **Murad Bakudan**, Murad Canşad, **Mutlu Can**, N. Celalî, **Nadîre G. Al-datmaz**, Netîce Altun, **Newzat Anuk**, Newzat Valêrî, **Nûrî Keleş**, Nusret Uzel, **Osman Tetik**, Pala Muslim, **Pişar Xaçukij**, Remezan Yalinkaya, **Rindê Becerîklî**, Rohelat Aktulum, **Roşan Lezgîn**, S. Ozan Aslan, **Serdar Bedirxan**, Serpîl Karişli, **Seyîdxan Kurij**, Sînan Sutpak, **Şengul Arslan**, Şeyda Asmîn, **Tekîn Agacik**, Umer Farûq Çetînkapan, **Umer Farûq Ersoz**, Umer Kiliç, **Usman Kiliç**, Wehdet Sîwanij, **Weysel Hanyildiz**, Wisivê Murtî, **Xeyrî Yaşar**, Xurşîd Mîrzengî, **Yaşar Baluken**, Zerîn Azrawa û **Zerrweş Xodî**.

Xulasa, her çî yew sînorê xo esto. Eke piştgîriyêka xurte çin bo, zehmet o ke ma binê nê barî ra bivejîn.

Seba na hûmare qet pereyê ma çin bî, coka rojname bîneyke erey kewt. Badê ke embazê ma Henîfî Pîranijî mesrefê na hûmara Newepelî da, ma şawit metbea. Keyeyê ey awan bo. Ma do yewna hûmare zî amade bikîn, eke îmkanê ma virazîyayî, ma çap kenê. Eke nêvirazîyayî, êdî Homa pîl o.

X A Ç E P E R S

ÇEPA-RAST

1) "... - ... Kahraman" (Muzîkê kirmancî de di birayê namdarî.)
2) Xirtik, çeşîdêkê xîyaran - Adirgan, kuçike, kuçelan

3) Memleket, cayo ke merdim tede beno û ciwiyeno - Kilmnuştîşê "edat"
4) Herfê bêvengî yê "leme" - Dugele, teşkîlatêko xoserî sîyasî yo

rakewtişî

9) Bi fariskî "eyne /îlîk" - Mot, dims, bekmez

10) Hemberîye, kesê ke eynî karî kenê, rikeberî û rikdarîya înan - Sembolê renyumî

CORA-CÊR

- 1)** "... Peyxamberî" (Eserê Melayê Hunî) - Sembolê argonî
2) Faris, îranij - Warîdat, hasilat
3) Çeşîdêkê perdeyan - Ameyîş û şîyayîşê otomobîlan
4) Semedê çîyêk hêzê qerardayîş û caardişî - Wate, mefhum
5) Sîrf, ancax, yelawuz - Homa, Heq
6) Cayo ke goreyê dorûverê

xo ra zaf berz o - Erbabê karî, keso ke karê xo de pispor û serkewte yo

7) Demo peyên ê emrê merdimî, wextê mergî - Kure, kamca, ça - Sembolê astantînî

8) Qezayêka Xarpêtî - Vengê teqayîşî

9) Nîdayêk / întejeksiyonêk (dej, keder û xem îfade keno) - Letikê kilsî / kirêcî yo ke pê nuşte nusîyeno

10) Lema qijkeke - Atike, waye, wake

- 5)** Heb, zad - Didan
6) Letikê dare yo huşk - Xezal - Sembolê berilyumî
7) Keso ke nimaj dano kerdene - Doman, geda, eyele
8) (mecazkî) Keye de domana/tuta peyêne - Nimajê badê muxurbeyî, wextê

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	H	E	S	E	N	X	E	Y	R	Î
2	Î	S	O	T	■	O	D	A	■	Z
3	K	Î	L	E	R	■	A	D	E	M
4	A	R	A	G	O	N	■	O	L	Î
5	Y	E	W	■	Ş	Ê	N	■	B	R
6	E	■	E	L	A	W	I	T	E	■
7	Y	A	■	A	N	E	M	Î	■	E
8	Ê	V	A	R	■	Ş	I	R	Î	T
9	■	E	R	E	Y	■	T	E	N	E
10	Ê	R	E	■	A	W	E	■	E	R

Muzîkê Kirmanckî de Vengêko Newe

Roşna

Vîra Kerdî

Muzîsyena kirmance Roşna ke Almanya de ciwiyena bi nameyê "Vîra Kerdî [Ma Vîr ra Kerdî]" yew albumê muzîkî vet.

Album de bi nameyê "Se vana to?", "Roze Yena", "Yena", "Evîneke Derew", "Vîra Kerdî [Ma Vîr ra Kerdî]", "Vatene", "Aspar a", "Va Yeno", "Ti Xeyal a" û "Qedexe" des deyîrî estê. Nînan ra vate û muzîkê heşt deyîran Roşna bi xo amade kerdê. Vate û muzîkê di deyîranê bînan zî aidê muzîsyen Jan Arslanî yê.

Temaya vateyanê deyîranê Roşna ke hîna zaf tarzê popê akuîstîkî û cazî de ameyê vatîş, bi giranî derheqê însanî de, derheqê êbînkerdîş û tenyayîye de yê.

Albumê Roşna "Vîra Kerdî [Ma Vîr ra Kerdî]" de gelek

enstrumanê cîya-cîyayî ke hetê muzîsyenê mîletanê cîya-cîyayan ra ameyê cenayîş ca girawto. Redaksiyon Ayhan Avcî, saksafon Leandro Saint-Hill, buzuk û ûd Mehmed Erdem, dawul Sebastian Basti, perkusyon Ata Güner û Yogi Jockusch, bas-gîtar Martin Drees, gîtarî Chris Harnes, Bern Hilgert û Steven Pfeffer, keman Huseyin Kemanci, klarnet Gökün Çavdar, akordiyon Özge Metin, klavye Gerrit Heinman cenayê.

Muzîsyena kirmance Roşna ke ciwanîya xo ra muzîkî reyde eleqedar bena, Gimgim de ameya dinya, İzmir û İstanbul de wendişê xo yê destpêk û mîyanênî tamam kerd. Serra 2004î ra nat şaristanê Almanya Hamburg de ciwiyena.

Dîyarbekir de Kursê Kirdkî Temam bi

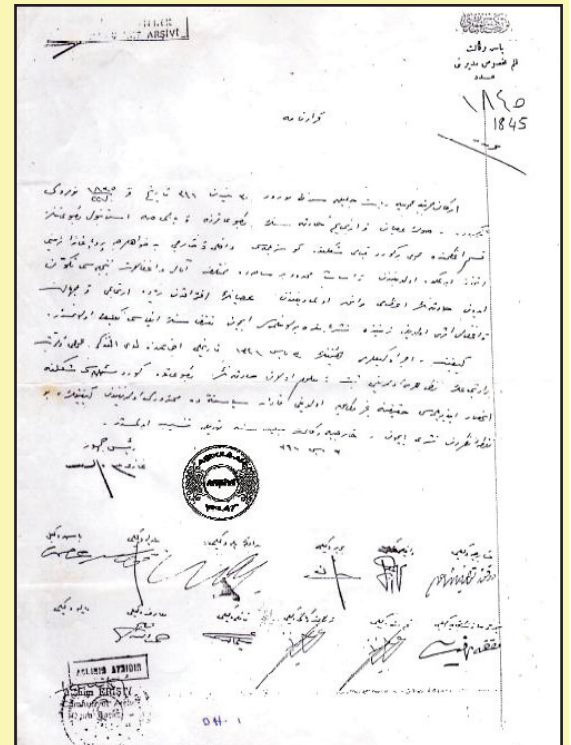
Dewreyê şeşin yê kursanê kirdkî ke hetê Komela Ziwan Huner û Kulturî (Ziwan-Kom) organîze bîyêne tamam bi. Nê kursî de zî sey kursanê verênan hîna zaf qiseykerdiş, fehmkerdiş, wendiş û nuşitişê kirdkî ser o ame vindertene.

Kurso tewr verên banê Odaya

Tabîban ya Dîyarbekirî de, kursê diyin banê komela Ziwan-Komî de, kursê hîrêyin banê komela Grûba Dîyalogî ya Dicle-Firatî de, kursê çarin banê komela DÎ-TAMî de, yê pancin banê komela Nûbiharî de û yê şeşin zî ancî banê komela Grûba Dîyalogî ya Dicle-Firatî de ame dayîş.

Tarîx ra Belgeyêk

Serwedartişê kurdan yê serra 1925î ke Pîran de dest pêkerd û demeyêko kilm de Dîyarbekir, Xarpêt, Çewlîg û Mûş ra vila bi, dewleta tirkan seba ke nê herbî tena çarçewaya tenge yê dîni de nişan bido û meselaya neteweyî ya kurdan binimno, serekîya serkomar Mistefa Kemalî de serwezîr û heme heyetê wezîranê dewlete roja 3 gulane 1925 de kom benê û nê qerarê cêrinî gênê.

SERWEKALETÎYA KOMARA TIRKÎYA

MUDIRÎYETÊ QELEMA TAYBETE YÊ SERWEKALETÎYE
Aded: 1845 Numre yo

QERARNAME

Tezkîreya ke bi tarîxê 30 nîsane 1341 [1925] û numre 1835 / 2270 ke Serekîya Erkanê Herbîyeya Umûmî ra ameya, hedîseyo tewr peyên yê qerarê îrtîcaîye metbuatê ma û çapemenîya teberî û qismêkê metbuatê girdî yê İstanbulî de seba ke sey Qîyamêkê Kurdan yê umûmî yeno nişandayîş, hetê niyet-xirabanê zere û teberî ra sey zemînêkê propaganda yeno bikar ardene û esasen hedîseyo ke sehayêka bisînore de netîceyê emelan û îxfalatê muxtelîfan de virazîyayo û hewce nêkeno ke mesela bêro girdkerdiş, **teklîf beno ke lazim o îsyaneke ciyawazîye ra vêşêr sey eserê ke zemînê îrtîca, cehalet û îxfalî de virazîyayo, bêro neşkerdiş.**

Hedîseyo ke munaqeseyanê kombîyayîşê roja 3 gulane 1341 [1925] yê heyetê Wekîlanê Îcrakerdişê Rewşe de melum û sabît bîyo ke tezahurê umûmî û bitertîb yê îrtîca yo, metbuat [çapemenîye] de sey Meselaya Kurdan nişandayîş, qaso ke rast nîyo û **siyaseten zî mehzurê xo esto**; coka, seba ke mesela ewnîyayîşê na nuqta ra neşer bibo, Wezaretê Karê Teberî rê rewşe "tebdi-i tensib" bîya. 3 gulane 1341

Reysê Cumhuri
Xazî Mistefa Kemal

Serwezîr, Wezîrê Adlîye, Wezîrê Karê Zereyî, Wezîrê Erdan, Wezîrê Karê Teberî, Wezîrê ..., Wezîrê Malîye, Wezîrê Perwerdeyî, Serwezîrê Zîretî, Wezîrê Bazirganîye, Wezîrê Tenduristîye

Ma no belge arşivê Abdulîlah Firatî ra girewt û tercumeyê kirdkî kerd

Ferhengek

azneyî (m): yüzme
cematkî ronîştîş: bağdaş kurmak
ceribnayîş (n): deneme
dês (n): duvar
êbînkerdîş (n): ötekileştirme
helwêste (m): tavir
kift (n): omuz

lebate (m): çaba
muşkile (n): sorun
nesr (n): düzyazı
peşmirîyayîş (n): gülümseme
peysayîş (n): tıkanmak
pirtûk (n): kitab
raywan, -e: yolcu
sixletîye (m): kalabalık
şewdir (n): sabah
vame (m): badem
xurt, -e: güçlü

Mangaya Hecî Zîyayî

Zerîn AZRAWA

Yow mangaya yow bacar teslîm girewtbi.

Her kesî fek de tena nameye "mangaya Hecî Zîyayî" estbi, zobîna yow qise fekê kesî ra neveçîyaêne. Yow tenî vatên:

- Mi mangaya Hecî Zîyayî Avtor de dî.

Ê bînî vatên:

- Mi mangaya Hecî Zîyayî çar-suyê cêrî de dî.

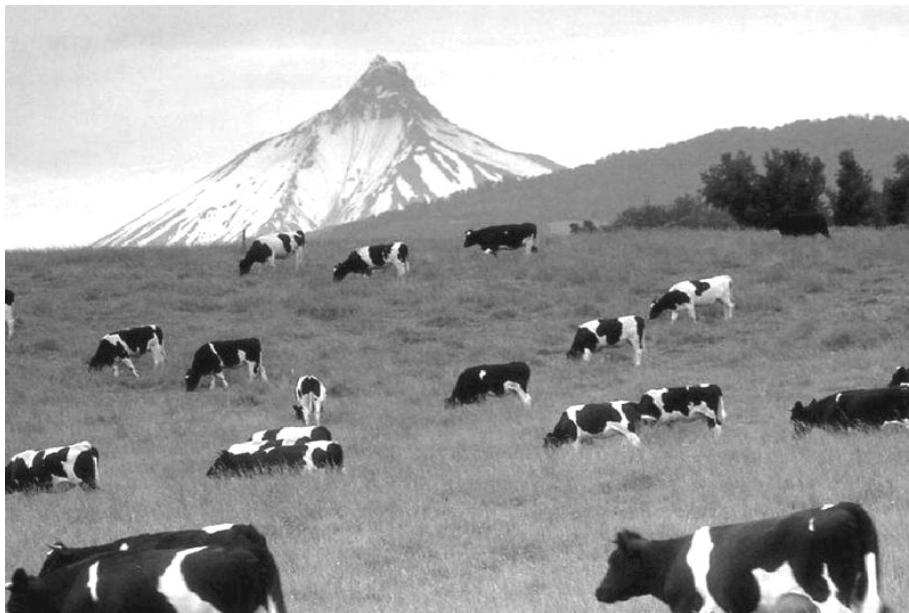
Manga yow mangaya bî, lakim her cayê bacarî de bî. Yow mangawa hare û zîyone bî. Ti bişîyên Dereyê Qasaran, ti bişîyên Doşê Evdal, ti bişîyên kamca, to mangaya Hecî Zîyayî dîyênî.

Kesî nêzanênî gelo cind a, şeytan a yan zî heywan a. To a heli mîyon hêgayî ra vetîn, ti hama hêga ra tever nevicîyên, yan hewna kewtên mîyonê hegayî, ti şaş mendên, senî ûna lez a geyra a amîye, gijguwelekê hewayî zî hende aye lez nebî.

Yow mangaya sûra gird û zindar bî, çimanê aye ra kil varênî, çim biginêne kesî vindertên zîq ewnîyên çimane ey ra, yow muez daynî xo re, hereşûn kerdên, lûnê pîrnikanî aye abîyên û cîyan pîyori. Sereyê xo kerdên çowt, nata weta tadayênî, to vatên ha yena to wena.,

Hecî Zîya zî yow merdimo girdo qeraste bi. To vatên belkî sereyê ey ho gineno asmên ro. Kiftê ey verin, dest û çaqê ey dergî bî.

Kes nêeftarên manga bikuwo û bikişo zî. Çunkî ya mangaya azijan bî. Ha to manga kuwa ha to pîyorê azijan kuwayî, ferq nêker-

dên. Manga una azad, kam yow hêga, kam yow baxçewo gi weşê aye bişîyên kewtîn mîyon talan kerdên, vera dên. Manga rê nê pîrijîyên nê zî dês pere kerdên, her çî şên xo wa ver weşanên û qul kerdên.

Rojek manga kuwena mîyonê baxçeyê mudirî zîretî. Mudir bekçî ra vano:

- Silêmon beg, a manga mîyonê baxçeyî ra vec.

Bekçiyê baxçeyî zî dewanî azijan ra dewê Dugernûn ra wo, nameyê xo zî Silêmon o. Silêmon her gi manga mîyonê baxçeyî ra veceno, o hama tever nêraseno manga hewna kuwena mîyonê baxçeyî. Silêmon perîşan bîyo areq de bîyo vîn, cûnpulês kowt, hîn nêşkiyen nefes zî bigir û bid.

Mudir vecîyen tever ewnîyên, manga hama ra zî ha mîyonê baxçeyî de. Hewna veng don von:

- Silêmon beg, mi to ra nêvat a manga mîyonê baxçeyî ra vec, qêy to hama nevetâ?

Silêmon hêrsbîyayîş ra vano:

- Mudir beg, mudir beg, sen bir tene qirmizî inektir, ben seni ci-xariyor, ben daha tevere gelmiyor sen bi daha baxçeye duşuyor.

Nameyê manga hîn bibi yow îdyomêk, kam ke, una harr bibên, cayê xo de nêdilîyên, ey ra vatên:

- Ero ti çî zey mangaya Hecî Zîyayî bî harr û zîyone!

"Zey mangaya Hecî Zîyayî bî-yayîş"

Vanê, dermanê her çî esto, dest destî ser ra wo.

Kutiko gi ecelî ey bîyor şino mîzî verdeno dêsî camî. Manga zî herhel hîn risqê aye ina dinya ra birîyabi. Manga mehlaya Mîrzon de musalatî yow baxçeyî bîbî, ini baxçe zî yê azijan bi. Xora ina mehla de umûmen azijî nişên ru.

Manga her şewe kuwena mîyanê baxçeyî tiway nêverdena. Wuharê baxçeyî yow şewe ca de yow bîro gird û xorîn keneno, ser bîrî zî pê dar, bîrî û pel a tamarneno. Mêrik dumê xo aneno û kuweno kula. Bênae ra zaf nêvî-yeren, manga yena, ge fek erzena lemê balcanan ge erzena gilê a dari, cayê xo de nêvindena, zey çîrr-virikî dormaleyê xo de gêrena, ini bêtewatîya aye bena sebebê peynîya aye zî, xulp ginena bîrî re. Wexto gi ginena bîrî re, yow qorrî tira vecîyena, ti von belkîya erd û asmîn hê yenê war... Manga nêşkiyena bîrî ra bivec, çend wext uca de manena kes nêzano. Lakim rojê diyin de mêriko azij pîyorê mehla ra goşt keno vila, mehla de kes bêgoşt nêmaneno.

Zulimkar zulmê xo de xeniqîyeno, manga zî zulmê xo de xeniqîyaybî, ini zulmê aye ra keyeyê her yow feqîrî de yow dêza goşt pêşaybî. Tay ini goştê zulmî ra barê ap Hecî Zîyayî kuweno...

Cinawurê Gola Wanî

Huseyîn KARAKAŞ

Derheqê cinawurê Gola Wanî de nî serranê peyanan de xeylê çî amayî vatene û vajîyayî. Nê çîyan ra pey bibo ke tayê kesî xo be xo bipersê: "Yaw bira, no cinawur nîya xafil de kotî ra vejîya?"

Seveta na perse kam çî fikîrîya û xo be xo kamî çî cewab da, ez nazanena. Labelê para xo, mi ke na perse xo be xo pers kerde, derheqê cewabî de reklamkerdişê karê turîstan ame mi vîr. Nîya ama mi vîr, çike serranê 80an ra na het, yanî dewrê Turgut Özalî de dest pêkerd Tirkîya de sektorê turîzmî roj be roje cayê xo bî hîra, qîymetê xo daha rind fam bî û qezencê xo zî bî ziyadeyêr.

Tayê merdiman çim de, karê turîzmî karê qezencê rehetî yo. Fêl û fam kerdene kî nîya bî, heme çeşît xizmete rê, heme çeşît mixenetî, seveta qezenc-kerdişê girsî, heme çeşît çimvêşanîye bena mubah û meqbul.

Ca der o yan ca de nîyo, qet sere nêdejnênê û kam ke kotî ra çî ard xo vîr desin de kenê obje û aksesuarê reklamî.

Ez bawer kena ke cinawurê Gola Wanî zî nîya tore peyda kerd. Heyanî ke cinawur peyda kerdo, xebera xo esta yan zî çin a, nêzanenê. Labelê ê xeberdar bê yan mebê zî tarîx de behsê cinawurê Gola Wanî beno! Tenê efsane bo zî na nuqta de o ke ez referans bidî Ewliya Çelebî ra sewbîna kes nîyo. O Seyahet-nameyê xo de nê derheqî de xeylê çîyan vano. Çiyê ke vano,

tenê formê menqî-beyan û estane-kan de bo zî mi çim de qîymetê xo zaf zaf ercêno.

Seyaho girs, cinawurê Gola Wanî yew hîkaye de beno resneno hezretî Olî (Elî). Ey a gore cinawurê Gola Wanî (o bi xo sey "ejderha" name keno) di embazî benê. Yew embaz ebe hekmeta Evidirehman

Qazî hetê şaristanê Erziromî de gêrenao ra kemere û hen o het de beno huşk maneno. O bîn zî Koyê Sîpanî xo de yew eskefte de ca vînenno û tey maneno.

Labelê no cinawurê Koyê Sîpanî de eke pêhesîya embazê xo çarnîyayo ra kemere, beno har û mar. Eskefte ra veycîno, kotî de kam kewt ra fek kiseno. Dîyarbekir ra heta Azerbaycan, adirê fekê ey ra her ca veseno beno wele.

Hometê sûka Exlatî xil beno şono şêmûga Mihemed pêxamberî û ci rê minete keno vano:

- Ya Resulelah! Der-dîyar û zaf-zêçê ma fekê cinawurî der o. Ma bixelesne...

Homete çito ke derdê xo vana, Pêxamber desin de fermann dano Hz. Olî û vano:

- Ci rese ya Olî! Ebe zilfeqarê xo sereyê î cinawurî piro de...

Hz. Olî hema suwarê Duldula xo beno û rameno Koyê Sîpanî. Vînenno ke cinawur ha wo fekê Gola Wanî de awe simeno. Qet mecal nêdano ci. Desin de zilfeqarê xo anceno kuno ra ser. Reyê na het ra reyê o het ra boyne lon û lojin. Dejê dirbetan ra xo erzeno zereyê gole û tey beno vînd. Reyna zî vengê xo nêveycîno.

Labelê bêvengîya cinawurî nî serranê peyanan de ancîya gêraye bivengîye. Tenê reklam meklam bo zî eyan o ke cinawurî ancîya sere dardo we.

Ewliya Çelebî Seyahetnameyê xo de no derheq de xeylê çîyan nêvîno zî behs keno. Mi kilmek girewte naca. Çike mi rê derga-derg behs kerdene nê, tarîx de bingeyê cinawurî dîyene muhîm o. Şarê şaristanê Wanî çimvêşanîye ra dûr naye rind bizano û cinawurê xo rê wayîr veycîyo.

Eşqê Xo Qet Mi ra Megîre

Bedrîye TOPAÇ

Tarî zêdîno teber de. Kerra bi kerra huzin gineno sêneyê kuçan ro. Zerrîya to bi zirçayîş hayî re xo bena. Ti rindekiya germiniya hewnan cilanê xo de, binê lihêfî de caverdana û berê tarîya şewe semedê eşqî kena ra.

Tarîya odaya to dêsan ra, cilan ra hêdî-hêdî herekiyena û şewe de vila bena. Ti kuwna mîyanê tarîya şewe û sixletîya şewe de ruhê şewe dana xo ra. Şewe zereyê to de rayîr şona. Ti kî zereyê şewe de ginena rayîranê zerrîya waştî ro. Çimê to benê raywanê çimanê waştî. Ti meraq kena ke gelo waştî kî nika ginayo rayîranê to ro? O kî emşo raywanê zerrîya to yo?

Bi zûran yew dinyaya girde çerexîna teber de. Remayoxanê hewnan tarî xo rê kerdo sitar û kuçan de gêrenê. Ê mezgê to de rêçanê nenasan verdanê. Ê dejan kirîşnenê çimanê yewbînî. Şewe vîran nalena binê linganê înan de. Ê bêriya tenyayîya to der ê. Ê fehî nêkenê ke ti hesreta waştî de sixlet a. Înan ra yew sereyê xo keno berz û pay nano awiranê to ser. Paynayîşê ey sey zewtanê aşîkan biveng gineno rîyê to ro. La ti ey kî, paynayîşê ey kî qet ferq nêkenê. Çike zerrîya to dûran de, sêneyê yew çelengsuwarê esmerî de qirpena. Ti a vista de tena vengê qirpayîşê zerrîya pişingane kuçan hesnena. Kederê to ra bêxeber yew peşmerîya-yîşo nêmcet rîyê to de fetilîno. Ê ti xo bi xo vana "Ez vana qey eşq bineyke zî tenyabîyayîş o."

Şaristan nê saetan de verê çimanê to de sey yew goristanî beno derg. Ti zereyê şewe ra

helmode xorîn oncena şewa zereyê xo. Ti vana "Werrekna ma na şewe çimanê yewbîn ra bişimîtenê. Ê ma yewbîn rê no tarî bikerdenê dîyarî."

Awirê to bêveng xorînîya asmênî de fetilîne. Virarîya asmênî astereyan ra pir a. Ê zerrî ra veng danê to û awiranê to ra çim şiknenê. La çimê to wazenê ke emşo tena bi aşme xo mird bikerê.

Waştîya asmênê kewayî onci cayê xo yê tewr rindeki de, sêneyê ey de herinda xo girewta. Zereyê kincanê sûrelayan de xo ra bawer qayîte rîyê erdî kena. Ê deyîranê waştîyan pawena.

Sewdaya to ya girde tersanê girdan dana hetê to yê çepî ro. Tersê vîndîkerdişî... Tersê reyna nêdîyayîşî!... Merdimo esmer êno verê çimanê to. Lewanê to ra vengê to sey awe rişîno û pîzeyê tarî de zîl dano: "Gelo nika şaristanê çimanê to de kî şew a? Awirê to kî sey awiranê mi teyşanê şewlê aşme yê?" Çekuyê to fekê to de seke nêmcet manenê. Çekuyê to boya eşqî verdanê çimanê merdimanê bêeşqan de. Vengê to yo nermek beno zirçayîş, sey kardî gineno şewe ro. Ti vengê waştî dana:

"Mi ra eşqî qet megîre!...
Mi ra tîja mi qet megîre!...
Eşq hetê mino bêkamî yo.
Tewr zaf o qersunan weno. Sey şarê ma firarî yo koyanê berzan de. Vêşan gêreno dewanê talan de. Şiware vano goristanê bêwayîran de. Awe dekeno bananê vêşayîyan. Perranê teyran de hêvîye vila keno domanan rê. O tena muhtacê yew çekuya to ya virane yo. Bi aye vilan keno ra verrojan de, bi aye huyayîşê wîsaran keno zergun koyan de. A

gî cûya mi kerda gulbangê cûya xo, cûya pulîşîyaya! Mi waştêne ke ti merde bîyêne!
A hel de yew dîkî veng da û her di cinî zî bîyî aya. Dadî yew vengo nerm a va:
- Erê ti wa, zerrîya mi?
Ê kêneke bi vengêko nerm cewab da:
- E, cîgera mi dayê.

Almankî ra tadayîş:
Zerîn Azrawa

Çime: Khalil Gibran, Der Prophet, Der Narr, Der Wanderer, Anaconda Verlag GmbH, Köln, 2010, r. 115

Resim: Osman Nasrawt

yew çekuya to ya virane yo. Bi aye vilan keno ra verrojan de, bi aye huyayîşê wîsaran keno zergun koyan de. A

gî cûya mi kerda gulbangê cûya xo, cûya pulîşîyaya! Mi waştêne ke ti merde bîyêne!
A hel de yew dîkî veng da û her di cinî zî bîyî aya. Dadî yew vengo nerm a va:
- Erê ti wa, zerrîya mi?
Ê kêneke bi vengêko nerm cewab da:
- E, cîgera mi dayê.

Almankî ra tadayîş:
Zerîn Azrawa

Çime: Khalil Gibran, Der Prophet, Der Narr, Der Wanderer, Anaconda Verlag GmbH, Köln, 2010, r. 115

Dêsanê zerrîya xo de bi awa çiman binuse û qet xo vîr ra zî meke. Eşq hetê mino asî yo. Sey estoranê rojhelatî her wext çargamî vaz dano. Qet yew va nêşikîno bireso helmê ey. Beno serewedartiş damaranê mi de gêreno. Gineno gonîya domananê yew şarî ro û şaristanan de vengê îşyanan keno berz. Bi kemeran duştê mergî de cuye rê beno sitar. O tena muhtacê hêrsê to yo. Bi ey şaristanan de qewxe geş keno, bi ey çekdarê qefelîyayeyî areqê xo kenê pak. Mi bi vengê deyîra hêrsê xo virar bike, mi ra hêrsê na sewda qet megîre."

Ti her wext nê eşqî çimanê şewdiran ra nimnena. Ti wazena ke tena şewanê zerrîya xo de biseveknî. Binê asmênê bêsinorî de, mîyanê na tarîye de gelîyê xorînî der û dormeyê to gênê. Ti nêwazena ke înan bivindarnê. Ti wazena ke nê gelîyî xorînêr bê.

Ti çimanê xo cadana û yew teyra sipîye xeyal kena. Na teyre gelîyan ser de bena berz û xeyalanê to ra fir dana. Asmên de çerexîna. Ti bi çimanê cadayîyan pê azadîya aye şa bena. Yew vengo nas ra ti çimanê xo keno ra. Ti vînena ke teyra sipîye asmên de tenya nîya. Yew tewro sîya kî asmên de bi zirçayîşan fir dano. Wendişê înan kuwno tîmîyan û perrê înan ginênê perranê yewbînan ro. Hamnan eno rîyê to. Zimistanê çimanê to koç keno û zerrîya to de eşq erdlêzan virazeno. Asmên de, verê çimanê to de, di teyrî azney kenê. Sîya û sipî reqeşîne asmên de. Di zerrî bêar piloşîne yewbînan ro û benê yew beden. Adiro har asmênî gêno xo dest, eşq asmênî gêno xo dest. Asmên erdê eşqî yo êdî...

Hewn ra Gêrayene

Xelîl CÎBRAN

Xelîl Cîbran

Şaristano gi ez tede amebîya dinya, tede yew cinî û kêneya xo zî ciwîyayêne, her di zî hewn de gêrayêne.

Yew şewe, wexto gi bêvengîye dinya girewtibî, dadî û kêneya xo baxçeyê înanê mijinî de yewbînan vera bîyî, payan ser o, lakim her di zî rakewte bî.

Ê dadî qisê kerd û va:
- Nihayet, nihayet, dişmenê mi! Ti, rîyê to ra ciwanîya mi gi bîye xirabe, ciwanîye min a gi to cûya xo serê xirba aye de viraşt! Werrekina ez bieşkayêne mi ti bikiştêne!

Ê kêneke qisê kerd û va:
- Ax, ti cinîya zinixa pîra egoîste! Aya gi bênatê min û azadîya mi de bi xo vindena! Aya

Hewro Tarî

Hewro tarî, dijna bart
Berî verdi yew suwarî
Wext xirab, hewro tarî

Bi tarî, roşney nêmendî
Umîdê mi berd,
koyonê stîyayon serd
Hewro tarî, istora reş!

Hesê BELÊ

Mamosta Malmîsanij Mêrdîn ra Vîyert

Ednan BERMAZÎ

Malmîsanijî ya ma çend rey e-maile de qaseyî kerd. Va, "Ez roja panşeme yani Mêrdîn." Ewro roja panşeme yo. Ez şini, êy tîyare ra gena. Ez ewro row iştônî we. Mi ara xo kerde. Koytonî teber. Kek Mehmed Alî zî gere amebî-yaye. Feqet xonima ci neweşa pitbardîşî ya. No rî ra nîyame. Nîyetê Kek Mehmed Alî bi, Malmîsanijî bivîno. Ez şiyonî meydonê tîyarî. Plaka mi vist û yew (21) a. Ez vana, no rî ra berdê meydonî de kontrolê makîna mi zîyade bi. Baxaj-maxajê ci, heme cayê makîna mi rindî kontrol ra vîyarna polîsî. Dima ez koytonî zeredê meydonî. Mi kek Malmîsanij dî. Tîyareyê ci ewro row ameya. Uca de verdê bînaya peyser ameyîşî de pawitê. Pay de bi, destê ci de telefon bi, destê bîn de çonte. Mi îşaret da ci. Êy ez ferq kerdonî. Makîna ra ez amanî war. Ma serweşî kerdî. Mi va, mamosta qusur menade. Ez erêye menda. Va, "Nê, ti erêy nê-mendê. Tîyareyê mi row ame." Mi çonteyê ci girewt, eşt baxajê makîna zere, ma niştîme makîna, meydonê tîyareyê Mêrdînî ra ma vejîyaye. Malmîsanij seba çend programan ameya Tirkîya. Ma, makîna de çend qalî kerdî. Qalê ma xebatanê zazakî û kurdanê Tirkîya ser o bî.

Ez tîya wazena ke xuyê Malmîsanijî seyîn o, êy ser o şima rê çend qalan bikerî.

Malmîsanij, şima zî zanê ke

Ewropa de ciwîyeno. Merdim jewî mesinasno, belkî vano "O merdim, ça biciwîyêno, beno zey înan." Feqet no fikir seba Malmîsanijî nêvajîyeno. Malmîsanij ma rar o. Zey ma nişeno ro, zey ma sohbet û mehebet keno. Yanî ez vana ke "quleyê fildîşî ra" nênadono mileta xu û memleketdê xu. Seba nêy ez şima rê je merdim girwetîşê makîna xo ra behs keno.

Ma rayer ra ameyîş de rayerî kinarî de je merdek û tuta (bebeg) xu wa makîna pawitê. Mi va mamosta ti musade bikere, ez nê merdekî gena. Va bigi. Îtiraz nêkerd. Merdek ame, nişt makîna. Malmîsanijî ey a kurmancî qaseyî kerdî. Xo nêda sinasnayîş, feqet êy ra çend meseleyî pers kerdî. Merdek Mêrdîn ra bi. Ma berd nêweşxaneyê Mêrdînî. Mi nadet Malmîsanijî qe îtiraz nêkerd, îmayê îtirazî bile nêvirast. Yanî, nêva girweyê mi esto, tî yê çira mi kene ereymendibîyayîş. Mi waxtî xu mîyan de xu ra va ke, îşte ma rê hana merdimî lazim ê. Wa şerê Ewropa, uca wa bi-

ciwîyê. Feqet wa hal û tewr û ziwan û adet û kulturê xelqê xu wa qe xu vîrî meke.

Ma nêweşxane ra şîme je pastaxane. Uca mamosta Îbrahîm Bîngol bi. Ma ara xo kerde, çay şimîti. Asîmîlasyonê kurdan ra ma behs kerd. Ma mesela mesela ser o kerdî a. Mehebetê ma bi zaf xorî û germin. Bado, ma pîlanê Dîyarbekîr-şiyayîşî kerd. Malmîsanijî ma rê çend kitabî ardîbî. Ma ê kitabî fotokopî kenê û peyser ma danê êy.

Hembazê mi Îbrahîm Bîngol û Malmîsanij niştî yew makîna tîcarî û şî Dîyarbekîr.

Peynîda nê metnî de ez wazena ke mîyandê sohbetdê ma ra je vateya muhîme vajî: "tira-jîkomîk". Tewro ke ma ser o qasey kerdî, nika hal û ciwîyayîş û qaseykerdîşê ma zaf tira-jîkomîk o. Înkâr û îtirazî ya girwe nêbeno. Je lingi, je ling a... Heme çi beno, feqet je raye de nêbeno. Unîversîteya Artuklu ya Mêrdînî de je kitab daha çap beno: Kitabê Dersa Weçînetî ya Zazakî... Zaf nezde de çap beno. Nika ra heyecanê ma beno pîl.

Ez wazena ke nêye zî vajî, dema peyîne de. Je keyneka Kek Mehmed Alî ewro marda xu ra ama dinya. Linga Malmîsanijî ma rê xeyr ame. Êy va, ma je nameyê zazakî yo rind ma ci rê vace. Nameyê keynekê "Gulşen" a. Kurdîstane de ma wazena ke heme çi wa gul û şen bo.

Mêrdîn, 28 Hezîrane 2012

Cinî Se Kena, Camêrd Se Keno

Murad CANŞAD

Di mêşnayê/mîyê ma estê. Ma nê di mêşnayanê xo ra yewere danê yew cinîye, yewere danê yew camêrdî.

Cinîke mêşnaya xo se kena?

Doşena, ci ra şit gêna.

Şitê xo amên kena, ci ra mast û xavike/helîm gêna.

Mastê xo parzun kena, ci ra mastê pêlekî gêna.

Mastê xo kena meşke şanena/nîrena, ci ra rûn û do gêna.

Doyê xo dana adirî ser girênena, ci ra toraq/tantur gêna.

Mastê xo kena zereyê postikî, ge-ge masto teze ge-ge do kena ser nesilnena, ci ra payîzdo/payîzonek virazena.

Mastê xo amên kena, ci ra penîr virazena. Penîrê xo helênena ci ra penîro helênaye; munena, ci ra penîro munite virazena. Vaş kena penîrê xo ver, ci ra sîrik virazena.

Penîrê xo hurdî kena, mast kena ser; ci ra tomast virazena.

Şijîya penîrê xo dana adirî ser girênena, ci ra lor/lorik virazena.

Toraqê xo elawena, gude kena dana tîja hamnanî ver; ci ra terne/çortan virazena.

Mêşnaya xo ke zaye; gocê ci girênena, ci ra herîş virazena...

Mi hende ard pêser, çend çîyan zî xeyrê xo şima bivajê.

Sewbîna se kena?

Mêşnaya xo perzena/qesnena, ci ra pîrç/peşmî gêna.

Pîrçê xo şuwena şane kena, ci ra lihêf, doşek, balişna, kulav virazena.

Pîrçê xo yê şanekerdeyî bi rêşta/rêstike rêseno, ci ra rêş virazena. Vilikanê yabanî arê dana girênena, rêşê xo kena ci, kena renga-reng.

Rêşê xo yê renga-rengî ra gore, puç/kurik, lepik, şapik, şala mîyaneyî, cacim, ciwal, heqibe virazena.

Mi hende ard pêser, çend çîyan zî xeyrê xo şima bivajê.

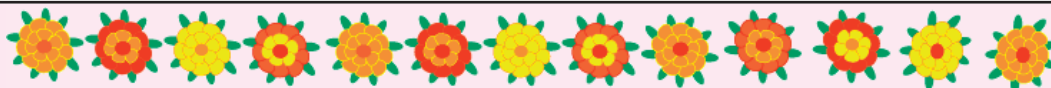
Sewbîna se kena?

Mêşnaya xo weyî kena, a ci rê verekan ana; bena wayîra verekan, kaviran, berendîran, hogaçan, vosnan, berananê mazan û mêşnayan. Bena wayîra selxan û pesan.

Mi hende ard pêser, çend çîyan zî xeyrê xo şima bivajê.

Ya, cinîye nê heme çîyan kena. Ma camêrd mêşnaya destê xo se keno?

Sere birneno weno!

HÊVÎDAR BE

Rojêk sindorî hewa nîyênî, têlî qerifiyênî
Bombayî zereyê xo de teqênî, tîfingî nêdanî pêro
Cengî qediyênî, darê dardekerdîşî şikêno, celatî mirênî
Verg û varekî pîya yewa mergi de çerênî
Vewrês kuweno, zulim binê yê de maneno

Hardlerzêk beno, çiqas neheqî esta keno henda heba rizî, vila keno
Yew gijgoleki bestîyena, pêro xem û kulan arê kena bena yaz-yaban
Hewro sîya ma ser ra raşîyeno, her kes veng û rengê xo de ciwîyeno
Çû kes, seba bawerîya xo, ziwan, barix û fikrê xo nêdiyeno kîşt
Hêvîyê xo mebirne ombaz, hard û asmîn de haştî û birayîye ronîyena
Vengê milçikan, huyayîşê gedeyan têreyra beno muzîkê ma, merdimî zerrî ra huyenî
Şahî û birayîye benî estora rehwan, weleto xam nêverdanî, gêrenî
Dayikî hîn hewar nêvanî, gijikê xo kaş nêkênî
Nan vêşanan rê bare beno, virara germini teberkerdeyan rê abena
Destî, sereyê seykurana ra beno, dinya bena gulîstan
Eke bi min û to bikerî, gedeyê ma vînenî
Qet zerrîya xo teng meke, bawerîya xo vindî meke, dinya bena gulîstan

Îdrîs YAZAR Adena, 31.06.2012

Beno nêbeno, yew bize û di bizêkê ci benê. Bizêkê ci yew Bozan a, yew Zozan a. Maya ci vana, Zozana mi Bozana mi, ez a şîna çere. Kam yeno ci rê keyberî makerê. Maya ci Zozan û Bozanî ser o keyberî gêna û şîna. Verg vînenno ki bize şîna çere, şîno keyi bize veri. Keyberê keyê bîzeri girote beno. Verg vano:

- Zozana mi Bozana mi, keyberî akerê. Maye şîma amê.

Zozan û Bozan a vanê:

- Boya marda ma ya to ra nîna.

Verg vano:

- Ez maya şîma ya, ez şîya çere şîtê mi bîyo zaf.

Verg, Zozan û Bozani xapey-
neno. Zozan û Bozan a keyberî
akenê, verg ci weno. Bize yena
keye ki ne Bozan esta ne Zozan!
Vana:

- Bozana mi Zozana mi şîma yê
kotî dê?

Bize bena hêrs û vijêna banî
ser, vana:

- Kê werda Bozana mi kê werda
Zozana mi, wa bivijîyo meydandê
mî.

Emrîyanê ci vanê:

- Ma ne werda Bozana to ma ne
werda Zozana to. Ma ne vijênê
meydandê to.

Bize şîna bandê heşî ser û vana:

- Kê werda Bozana mi kê werda
Zozana mi va bivijîyo meydandê
mî.

Heşî vana:

- Mîrê mino tirş û tal, to kerdî
pirê qirş û qal. Mi ne werda Bo-
zana to, mi ne werda Bozana to,
ne vijêna meydandê to.

Bize şîna bandê vergî ser, vana:

- Kê werda Bozana mi kê werda
Zozana mi va bivijîyo meydandê
mî.

ZOZAN Û BOZAN

Arêkerdax: **Mujdat GİZLİGOL**
Mintîqa: **Sêwregi**

Verg vano:

- Mi ne werda Bozana to, mi ne
werda Bozana to, ne vijêna mey-
dandê to.

Bize û vergî ya vanê ma do leji
bikerê. Bize şîna çerxçî ser, hal û
mesele çerxçî rê vana. Vana, qo-
çanê mi tûjî ki, wa zey kardî ya
bê. Bize mîyanî çerxçî rê vana,
dindananê vergî banci, herinde
dindan a pemî ya pîrr ki. Eza to rê
şît, mast û penîr bida. Çerxçî
vano, wa bo. Çerxçî qoçanê bizeri
keno tûji. Dima zî verg şîno çerxçî
ser vano, dindananê mi tûji ki.
Çerxçî dindananê vergî anceno û
herinde dindananê ci pemî ya keno
pîrr. Verg û bize şînê meydan.
Heywanî pêro çorşmeyê ci gênê û
temaşeyê ci kenê. Verg û bize

kewnê pê. Verg xo erzeno bizeri
ser û gazê beno ci ro. Vînenno ki
dindanê ci yê nêcikenê. Dima bize
qoçê dana pîzedê vergî ro, pîzeyê
vergî dirêno. Pîzedê vergî ra
Zozan û Bozan a vijênê. Bize
Zozan û Bozani rê vana:

- Şîma şîbî kotî?

Zozan û Bozan a vanê:

- Ma şîbî keyi xala.

Biz vana:

- Şîma çiçî werd?

Zozan û Bozan a vanê:

- Ma nehayê piranayeyî werdî.

Vanê, ma nehayî kerdî no destê
xo, no destê ma veşayê, ma kerdî
no destê xo no destê ma veşayê.

Çime:

Maya mi Beyaz GİZLİGOL

ÇEND ÇIBENOKÎ - 1 -

Arêkerdax:
Rohelat Aktulum
Mintîqa: **Pîran**

- 1- Bawkalê min o erîşin, ha binê erdî de.
- 2- Bawkalê min o kufikin, ha binê erdî de.
- 3- Cêr ra yenû, rêx erzenû.
- 4- Çuway min a çowt, pey howt koyûn di kowt.
- 5- Dapîra mi esta, loqlanê xo xo dima kaş kena.
- 6- Dar a, zinar a, çemçîliko kinar a.
- 7- Dara min a vame, des û di game, her gama xo jû tame.
- 8- Dare lerzena, vore erzena.
- 9- Des birayî, pê di polû he-
wanayî.
- 10- Dês rijîya, xencer vejîya.
- 11- Di heb sayî, ha rîy ma ra yî.
- 12- Di qulikî ver berî de, şew girewte, roj akerde.
- 13- Dîko qol, dekewto gol, gol peysa, dîk nêasa.
- 14- Esto-mesto, to ra besto.
- 15- Ez bera ber ra şîyo zere, yew say mi çewres tenon rê barî kerdî.
- 16- Ez payîz vecîno wextê rezo, akinê mi veynê çi weş rêz o.
- 17- Ez şîna a zî şîna, ez vindena a zî vindena.
- 18- Ez şîna a zî şîna, nuxta nuxta rêç kena.
- 19- Fistonno kes, mîyon di estê bisk.
- 20- Gawo kej o, aw ra dej o.
- 21- Gawo sur, bi hewt cilî.
- 22- Gayêde mi esto, sere bir-
nen, ser o bermen.
- 23- Gayo sur, gilê dar ra.
- 24- Gêwa bawkî, pîrrê dewarî ya, serê sibayî urzenê, tek tede çinî ya.
- 25- Goşbel, goştwer.
- 26- Hero bêcil, daro bêvil.
- 27- Hûr-hûrikî, di qulikî.
- 28- Kutiko şîya ber paweno.
- 29- Letey nûnî, pey bûnî.
- 30- Oynî ya yî, tewir hawa yî.

Cewabî:

- 1- pîyaz, 2- zern, 3- huye,
- 4- rayîr, 5- derzîne, 6-goşare,
- 7- serre û aşmî, 8- pirozine,
- 9- gîşt, engîşte, 10- kuze,
- 11- alişke, 12- çimî, 13-qirîncle,
- 14- name, 15- silom, 16- hinar,
- 17-sîye, 18-gampole, 19-hindî,
- 20-meşki, 21-pîyaz, 22-pîyaz,
- 23-vilikê hinarî, 24-estareyî,
- 25-verg, cinawir, 26-încîrêr,
- 27-lox, 28-keseki, 29-aşme,
- 30-luwî

Xal Meh Dîyarbekir de

Îrfan KAYA

Xel Meh Xun, dewê Çolîgî Çiris ra bi. Mehlê Musyon di ma cirûn yewbînan bî. Teraqê xal Xelî zaf weşî bî. Ê waxt însanî bîyênî meymanê yewbînan û înan sere ra çi vîyertibi, qisey kerdênî.

Xel Meh Xun 1972'de dinyaya xo bedelnaye. O waxt nîzdê heştayî serran bi. Xel Meh Xun zaf zonayê û mîyanê qowmê xwi di merdimoyê bi. Xel Meh Xun, ciwantîyê xwî di vatên ma şînî Dîyarbekir di

baxçê Hewselî di xebityenî. O waxt ma Dîyarbekir di yew bon kîra kerdibi, ruca ma baxcûn di xebityenî şew ma ûmênî keyê xwî. Karê ma kendişê erdê baxçan û viraştîşê vaye bi.

Xal Xelîlî vatinî, yew ruca ma karê xwi kerdibi, ma ageyraynî keye. Ma tim yew rahar ra şîni kêye. Embazan ma a ruca va, ma êyr sobîna rahar ra şîni keye. A rahar zî verê kerxonî ra viyertînî. Heşayê şîma! Mi nêzonenî û xeberê mi zî tiwayî ra çînê bî. Ma omêbî verê kerxonî, yew cênêkê kerxonî reqî werdibi, qalî bêedebî feké aye ra vecîyênî. Merrî û huyeyî hê ma kifti de, ma rahar ra şîni, cê-

neki çim vist ma, hetê ma wa omeye û qalê pisî û bêedebî, çi ame aye fek ma ra vatî. Ez embazan ra zaf hêrs bîya. Ma şî keye, mi embazan ra va:

- Şîma zonênî a rahar ser di kerxone esto, şîma qey ma a rahar ra berdî?

Kesî sot nêkerd. Ez ageyraya, çi ame mi fek, mi embazan ra va. Sucê a cênêki çînê bi. Kamî a cênêki vistîbî o hal, sucê înan o. Heşayê şîma! Mi va, şîma qebrax nêbîyênî se, a cênêki şîma ra qalê pisî nidayênî. A esquteki a roci ma pîyor he-
teknayî. Şîma di heya û şerme esto se, şîma reyna nê qayde yew xeta nikên.

Cinîka Kurde ya Paliyije
(Kurdish woman of Palou) - 1873

Fotografkêş:

Pascal Sébah (1823-1886)

Çime: Library of Congress
Prints and Photographs Division
(<http://www.loc.gov>)

Hûmara 6. ya ŞEWÇILA Vejîya

Hûmara 6. ya kovara edebî hunerî Şewçila bi muhtewayêka dewlemende vejîya.

Na hûmare de çend tene şîrî estê la giraniya xo ancî hikaye yê. 15 tene hikayeyanê na hûmare ra 2 tene kurmanckî ra seba kirdkî ameyê tercumekerdîş. Nînan ra yew hikayeya Enwer Karahanî, a bîne zî yê Helîm Yûsuvî ya. Her di hikayeyî zî edebîyatê kurmanckî ra di nimûneyê balkêş ê. Seba ke edîb û edebîyathesê kirdkî edebîyatê lehçeyanê bînan nêzdî ra bişinasnê, tercumekerdîşê eseranê winasîyan zaf muhîm o. Hikayeyê ke bi kirdkî nusîyayê ra 6 hebî yê cinîyan 7 hebî yê camêrdan ê.

Nuşteyê edîtorî de derheqê na hûmare de wina yeno vatenê: "Seke aseno edebîyatê ma roje bi roje aver şino. Her cumleya ke saz bena, ceribnayîşê yewna îmkanê

ŞEWÇILA

kovara edebî hunerî hamnan 2012

- 6**
- Bedriye Topaç : Sahê Maran
 - Şeyda Asmin : Bêri Kerdene
 - Nadire G. Aldatmaz : Qesawete
 - Zerin Azrawa : Vileyê Xeriban Çewt o
 - Enwer Karahan : Gîmê Ey Akerde Mendi
 - Halim Yûsuvî : Şan Tîrk mûstîr?
 - Rohelat Aktulum : Sinayeya Mi
 - Ali Aydın Çiçek : Lel
 - Roşan Lezgin : Nêweşiya Leblebîyan
 - Umer Faruq Ersoz : Zewajê Gêjî
 - Erkan Tekin : Sanika Nare
 - Adir Dêrsimij : Qatira Çere
 - Yaşar Baluken : Çikutî

ziwanî yo. Bitaybetî edîbê ma yê cinî ke Şewçila reyde daxilê se-haya edebîyatê ma bîyî û fotografê heqîqî yê cîhanê ma yê hunerî tamam kerd, edebîyatê ma de gamê newe yê ke bi na xebata ma dest pêkenê. Hetê ma yo bîn zî no yo ke, ekolê heps û zindanan xo bi hawayêko pêt nîşan dano. Embazê delalî ke peyê beran ra nusenê, edebîyatê kirdkî de wayîrê rolêkê zaf muhîmî yê. Û xora xebata ma de çîyo tewr muhîm no yo ke edî kirdkî zîwanê edebîyatî yo. (...) Helbet rojêk do nê averşîyayîşî analiz bibê. La ez vana, o hîs, xeyret û lebata zeresotîye û a keda pak û masume ke peyplanê nê geşbîyayîşî de dîyena, do caran nêro zanayîş. Çünke no eşq ne tarîf beno û ne zî merdim şîno qisey bikero!..."

Kovara Şewçila hetê averşîya-yê edebîyatê ma ra rolê wendegehêk kay kena.

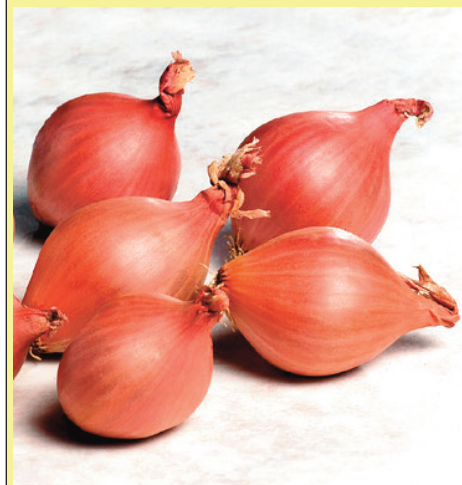
MI BIGÊ ÇIMANÊ XO

Astereyê vîndîbîyayeyî zêdîyenê asmên de
Qîriyê vêşanî benê berz çimanê mi de
Û pukê gucigan gineno vengê mi ro
Çimê to welatê min ê.
Merg ra dûrî,
Puk ra dûrî
Ti mi bigê çimanê xo...

Bedriye TOPAÇ

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar: Ehmedê Dirihî

kehsa (Qerebegan)

kesh (Hêni)

kexse (Çêrmûg)

kexsik (Sêwregi)

kisha (Fehengê Vateyî)

kixse (Gimgim)

kixsa (Sêwregi)

kixsa (Pîran)

kixse (Dêrsîm)

kixsiya (Dara Hêni)

qexse (Çêrmûg)

qiska (Çewlîg)

qisqa (Pali)

Kurmanckî: fisqe, kixs, kixsik, kixse

Sorani: fîsqepîwaz, pîwazok

Gorani: fiske, fiske, fîsqepîwaz, kexs, kîskey pîwazî, pîwazî qîske, qîske, qîske, xilîsk, xiske

Latîni: *Allium ascalonicum*

Tirkî: arpacık soğanı

KAYÊ MA

Mamê Mûs-Helbê Hûs

No kay wextê rakewtişan kay beno. Zafane tutê lajîni kay kenê û hîna zaf kayêkê zimistanî yo. Faydeyê xo no yo ke, destan û zêhnê merdimî pratîk keno, refleksê xo pawitiş û hêrişî zêdneno.

Kayê "Mamê Mûs-Helbê Hûs"î hetê di kesan ra kay beno. Bitaybetî gama ke şan de nivîni yenê ravistene, her di kaykerdoxî serê doşekî de têvera cematkî nişenê ro û yew balîşna dergankî ser xo mîyanê de nanê ro.

Seba destpêkerdişî, kamî verî vato "dora min a" o dest pêkeno. Goşeyêkê yew des-

male yan yew xewlîya qijkeke gire danê piro, kenê gopik. Kaykerdoxo ke dest pêkeno, hetê bîn yê desmale yan xewlîye gêno xo dest. Reqîbê ey zî destê xo lape ser tam orte de serê balîşna de nano ro.

O ke desmale dest de ya, desmale beno serê kiftê xo, prodayîşî rê amade keno û reqîbê xo ra vano:

- Mamê Mûs!

Reqîb zî gereka cewab bido,

vajo:

- Ha Helbê Hûs!

Senî ke qale fekê reqîbî ra vejîyo, kaykerdox hetê gopikî yê desmale dano serê destê reqîbî ro ke serê balîşna de yo. Tabî, reqîb zî gereka destê xo bisuret apey bianco ke gopikê desmale nêgino piro.

Eke desmale gina dest ro, kaykerdox reyna dom keno. Eke reqîb destê xo leze apey bianco, desmale nêgino piro, na rey dore bena yê reqîbî.

Kay wina dom keno hetanî ke kaykerdoxî benê rincan.

Amadekar: Roşan Lezgin